

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Feitenreconstructie

Tijdlijn:

Caribisch Nederland

Periode: maart 2021 tot en met november 2021

Programmadirectie Nafase COVID-19

Leeswijzer

Deze feitenreconstructie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) betreft de periode maart 2021 tot en met november 2021 en is gebaseerd op zowel openbare bronnen (voornamelijk Kamerbrieven en informatie op de website van de Rijksoverheid) als interne documenten (voornamelijk overlegnotulen/verslagen). Daarnaast is input verwerkt van de beleidsdirectie(s) van VWS die betrokken was (waren) bij het thema van deze tijdlijn.

Caribisch Nederland bestaat uit de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (BES-eilanden). Het Caribische deel van het Koninkrijk bestaat uit de landen Curaçao, Aruba en Sint Maarten (CAS-eilanden) en de BES-eilanden samen. Hoewel de CAS-eilanden zelfstandige landen binnen het Koninkrijk zijn en dus feitelijk zelf verantwoordelijk zijn voor hun volksgezondheid, zijn de BES-eilanden afhankelijk van de geboden zorg in de CAS-eilanden. De BES-eilanden zijn namelijk te klein om grote ziekenhuizen met bijvoorbeeld voldoende IC-capaciteit in te richten waardoor voor zorg vaak wordt uitgeweken naar de CAS-eilanden en uitwisseling plaatsvindt voor allerlei specialismen. Om die reden is het ook in het belang van de volksgezondheid op Caribisch Nederland om de CAS-eilanden te ondersteunen wanneer hier middels bijstandsverzoeken om wordt gevraagd. Daarom wordt in deze reconstructie ook ingegaan op de bijstand die verleend is aan de CAS-eilanden. Verder valt alle gezondheidszorg, ouderenzorg en jeugdzorg in Caribisch Nederland onder de verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) coördineert de samenwerking tussen alle landen binnen het Koninkrijk op het gebied van onder andere goed bestuur, economische ontwikkeling en veilige samenleving.

De feitenreconstructie start met een kort overzicht van de belangrijkste kantelmomenten. Kantelmomenten zijn cruciale momenten en/of belangrijke koerswijzigingen in de bestrijding van de coronapandemie. De kantelmomenten zijn in de feitenreconstructie die volgt in meer detail te vinden.

Deze feitenreconstructie is een vervolg op de feitenreconstructie ‘Caribisch Nederland 1e en 2e tijdvak’ die de periode januari 2020 tot en met februari 2021 beslaat.

Namen en functienamen van medewerkers van het ministerie van VWS worden in de feitenreconstructie vervangen door “ambtelijk VWS” en namen van medewerkers van andere organisaties zijn vervangen door “functionaris”.

Gebruikte hyperlinks in sommige bronvermeldingen zijn mogelijk na verloop van tijd niet meer toegankelijk.

De Bestuursraad van VWS heeft de inhoud van deze tijdlijn vastgesteld op 1 juli 2022.

Instructie

Dit document is interactief. Dat betekent dat informatie - naar wens en op maat - uitgebreid kan worden.

- **Algemeen:** als de cursor (of het handje) verandert in een wijzende vinger dan is er sprake van een interactief element.
- **Oranje schuin en dikgedrukte** tekst gaat naar extra informatie binnen dit document
- **Blauwe onderstreepte** woorden linken naar internetpagina's buiten dit document.
- Klik op het icoon om naar het overzicht met de kantelmomenten te gaan.
- Met de blauwe en witte pijlen kunt u naar links en rechts navigeren.
- Na het volgen van een interne link naar de verklarende woordenlijst kunt u terug naar de lopende tekst door op het pijltje **Keer terug** naast het woord te klikken.
- Na het volgen van een interne link naar de eindnoten¹ of *bronnen* kunt u terug naar de lopende tekst door in het overzicht op het cijfer voor de eindnoot te klikken.

Kantelmomenten

1. Druk op de personele capaciteit in Caribisch Nederland

Op 7 april 2021 stuurt demissionair staatssecretaris Blokhuis van VWS een brief naar de Kamer waarin de zorgelijke situatie in het Caribisch gedeelte van het Koninkrijk wordt weergegeven. In de afgelopen weken zijn vijf IC-patiënten met COVID-19 van Bonaire overgeplaatst naar Aruba en Curaçao. Wegens plaatsgebrek moesten er ook vijf patiënten worden overgeplaatst naar Colombia. De druk op de zorg is hoog in het Caribische deel en er is behoefte aan extra medisch personeel. Een week eerder is met behulp van Nederlandse uitzendbureaus op zeer korte termijn medisch personeel voor een periode van vier weken geworven. Ook heeft het niet-commerciële samenwerkingsverband Extra Handen voor de Zorg (EHvdZ) in het Paasweekend van 2021 medisch personeel uit zijn bestanden benaderd. Het eerste team (van 30 zorgprofessionals) van EHvdZ vertrekt op 9 april 2021. Daarnaast wordt ook extra IC-personeel ingezet via het Amerikaanse uitzendbureau AMI

[Ga naar hoofdstuk 2 >>](#)

2. Versneld uitvoeren van het vaccinatie traject op de BES- en CAS-eilanden

Gezien de epidemiologische situatie in april en de beperkte curatieve faciliteiten, adviseren het RIVM en de vaccinatiegezant om in het Caribisch deel van het Koninkrijk het vaccinatie traject versneld uit te voeren. Het uitgangspunt is dat alle volwassen inwoners die dat willen vóór 1 mei 2021 een eerste prik kunnen ontvangen.

[Ga naar hoofdstuk 2 >>](#)

3. Wijziging van de Wet publieke gezondheid (Wpg)

Op 16 april 2021 wordt het wetsvoorstel voor de wijziging van de Wpg ingediend bij de Tweede Kamer. Met dit wetsvoorstel worden aanvullende maatregelen genomen ten opzichte van de bestaande maatregelen die gelden voor reizigers uit door de demissionair minister van VWS aangewezen hoogrisicogebieden. Het wetsvoorstel voert een algemene thuisquarantaineplicht in voor reizigers die naar Nederland reizen vanuit een hoogrisicogebied. Het biedt tevens de mogelijkheid om zo'n quarantaineplicht ook voor Caribisch Nederland in te voeren.

[Ga naar hoofdstuk 2 >>](#)

4. Afbouwen inzet personeel via uitzendbureau AMI

In mei geeft de ziekenhuisbezetting aanleiding tot het afbouwen van het personeel dat geworven wordt via het Amerikaanse medische uitzendbureau AMI. Op 8 juni licht VWS aan de landen toe dat het contract met AMI tot 1 september loopt. Met de landen wordt bekeken hoe de inzet van AMI-personeel tot 1 september afgebouwd kan worden. Gevraagd wordt hoe de landen de inzet van AMI zien en wat de plannen over de afbouw zijn. Hierbij wordt specifieke aandacht gevraagd voor hoe COVID-19 structureel een plek in de zorg krijgt.

[Ga naar hoofdstuk 4 >>](#)

5. Invoering vaccinatie-Digitaal Corona Certificaat (DCC)

Vanaf augustus kunnen de inwoners van Caribisch Nederland papieren vaccinatiebewijzen ophalen bij de lokale gemeentelijke gezondheidsdiensten (GGD'en), die door middel van het webportaal vaccinatie-DCC's kunnen genereren. Op het vaccinatiebewijs staat een QR-code, die in de CoronaCheck-app kan worden gescand. Tevens kunnen de CAS-eilanden sinds augustus eigen vaccinatie-DCC's genereren en uitgeven. VWS heeft daarvoor technische ondersteuning geleverd. Er zijn bilaterale intentieovereenkomsten getekend tussen Nederland en de CAS-eilanden inzake de uitgifte van de Europese DCC's.

[Ga naar hoofdstuk 6 >>](#)

Kantelmomenten (vervolg)

6. Onderzoek naar vaccinatiebereidheid

Op 9 augustus start een onderzoek op Curaçao, Aruba, Sint Maarten, Bonaire en Sint Eustatius om meer informatie te krijgen over wat vaccintwijfelaars en -weigeraars ervan weerhoudt zich te laten vaccineren. Eind augustus zal het onderzoeksteam beleids- en communicatieadviezen presenteren aan de CAS-eilanden, Bonaire en Sint Eustatius om de vaccinatiebereidheid in het Caribisch deel van het Koninkrijk te verhogen. VWS heeft in samenspraak met de gezondheidsautoriteiten op Curaçao, Aruba, Sint Maarten, Bonaire en Sint Eustatius dit onderzoek in gang gezet.

[Ga naar hoofdstuk 6 >>](#)

7. Boostercampagne Caribische deel van het Koninkrijk

In november starten de logistieke voorbereidingen op de eilanden voor de boostercampagne. De CAS-eilanden en Bonaire zullen net als Nederland de boostercampagne starten met zestigplussers, bewoners van instellingen en zorgmedewerkers met patiëntencontact. Zij zullen daarvoor het BioNTech/Pfizer-vaccin gebruiken. Er zijn nog voldoende vaccins op voorraad om snel te starten met de campagne. De lokale GGD'en dragen zorg voor de planning en uitvoering van de boostercampagnes conform de RIVM-richtlijnen. Gezien het kleine bevolkingsaantal op Saba en Sint Eustatius is de gefaseerde aanpak die in Nederland en op de grotere eilanden wordt gehanteerd niet wenselijk. Daarom zal voor deze eilanden een boostercampagne gestart worden waarin de gehele in aanmerking komende bevolking direct een boostervaccinatie kan ontvangen.

[Ga naar hoofdstuk 9 >>](#)

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2021

2. April 2021

3. Mei 2021

4. Juni 2021

5. Juli 2021

6. Augustus 2021

7. September 2021

8. Oktober 2021

9. November 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sept

Okt

Nov

1. Maart

05

Op 5 maart informeert de vaccinatiegezant Sint Maarten via een brief over het uitstel van de tweede levering van vaccins aan het land. Sint Maarten heeft op dat moment nog maar 23% van de geleverde vaccins gebruikt en heeft weinig nieuwe aanmeldingen voor vaccinatie binnengekregen. Hierdoor en ook doordat vaccins in Nederland schaars zijn, wordt de tweede levering uitgesteld tot de eerste levering grotendeels is gebruikt.¹

23

In het Ministersoverleg (ook wel Vierlandenoverleg) van 23 maart wordt besproken dat wordt toe bewogen naar een dynamisch document om met elkaar te kijken waar eventueel een beroep kan worden gedaan op personeel en vrije bedden. De ziekenhuizen in de CAS-eilanden nemen eventueel patiënten en personeel over van elkaar en er wordt intensief samengewerkt. Naast opschaling, worden alternatieve opties verkend. Contact is gemaakt met het Landelijk Coördinatiecentrum Patiënten Spreiding (LCPS), dit is een coördinatiepunt van het patiëntenvervoer over Nederland. Ze beheren een tool waar gezamenlijk overzicht kan worden gehouden van de situatie. VWS hoopt morgen een definitieve versie te kunnen krijgen. Verder is een deel van het AMI-personeel op Sint Maarten ingezet bij het vaccinatieprogramma en daar begint er druk op te komen. Een aantal AMI-artsen en verpleegkundigen zijn herverdeeld naar Aruba en Curaçao. Nieuw AMI-personeel wordt komende week ingevlogen en het is niet de bedoeling om de zorg onder de druk te laten komen.²

26

Op 26 maart sturen de demissionaire ministers De Jonge en Grapperhaus (Justitie & Veiligheid) een kabinetsappreciatie van het voorstel van de Europese Commissie omtrent de Digital Green Pass (digitaal bewijs van COVID-19-vaccinatie, -herstel of -test) naar de Tweede Kamer. In de appreciatie staat dat het kabinet zal onderzoeken of ook inwoners van de Caribische delen van het Koninkrijk gebruik kunnen maken van het Digital Green Pass-certificaat.³

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2021

2. April 2021

3. Mei 2021

4. Juni 2021

5. Juli 2021

6. Augustus 2021

7. September 2021

8. Oktober 2021

9. November 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sept

Okt

Nov

2. April

06

In het BTC-beeld van 6 april wordt gemeld dat het aantal nieuwe besmettingen op Curaçao alarmerend hoog blijft. Ook op Aruba en Bonaire blijft het aantal nieuwe besmettingen relatief hoog. Op Curaçao geldt sinds 24 maart 2021 een lockdown. Afgelopen week is met behulp van Nederlandse uitzendbureaus op zeer korte termijn medisch personeel voor een periode van vier weken geworven. Dit weekend zijn zestien algemeen verpleegkundigen en vijf basisartsen vertrokken naar de Caribische eilanden. Deze week zullen nog eens vier verpleegkundigen en vijf artsen vanuit Nederland naar de Caribische eilanden reizen. Ook heeft EHvdZ⁴ in het Paasweekend medisch personeel uit hun bestanden benaderd van wie profiel en beschikbaarheid aansluiten bij de behoefte in de Caribische regio. Het eerste team van EHvdZ vertrekt vrijdag 9 april. Dit team bestaat uit ongeveer 30 zorgprofessionals met een breed scala aan deskundigheid. In de week van 12 april volgt een tweede team van soortgelijke omvang.⁵

07

Op 7 april informeert demissionair staatssecretaris Blokhuis de Tweede Kamer over de ontwikkelingen rondom COVID-19 in de Caribische delen van het Koninkrijk. Allereerst gaat de demissionair staatssecretaris in op de samenwerking met de landen in de Caribische delen van het Koninkrijk omtrent het versterken van de zorg voor COVID-19-patiënten. Zo is het aantal bedden van de intensive care van alle ziekenhuizen uitgebreid door het sturen van apparatuur en het inzetten van extra personeel via Nederlandse en Amerikaanse medische uitzendbureaus. Op dit moment is de druk op de zorg erg hoog. In de afgelopen weken zijn vijf IC-patiënten met COVID-19 van Bonaire overgeplaatst naar Aruba en Curaçao. Wegens plaatsgebrek moesten er ook vijf patiënten worden overgeplaatst naar Colombia. Het is om deze reden noodzakelijk om extra personeel in te zetten om de IC-capaciteit van Aruba en Curaçao verder op te schalen. In februari 2021 is de Dutch Caribbean Hospital Alliance (DCHA) opgericht, een samenwerkingsverband van de vier ziekenhuizen in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Vanuit de DCHA wordt op dit moment een planning van de crisiscapaciteit van de vier ziekenhuizen in de regio georganiseerd. Personeel wordt in onderling overleg ingezet in het ziekenhuis waar de druk het hoogst is. Het LCPS zal vanaf deze week ook de Caribische regio in het capaciteitsoverzicht opnemen. Extra personeel wordt momenteel geworven in Nederland en de Verenigde Staten (VS). Afgelopen week is met behulp van Nederlandse uitzendbureaus op zeer korte termijn medisch personeel voor een periode van vier weken geworven. Ook heeft EHvdZ in het Paasweekend medisch personeel uit hun bestanden benaderd van wie profiel en beschikbaarheid aansluiten bij de behoefte in de Caribische regio. Het eerste team (van 30 zorgprofessionals) van EHvdZ vertrekt 9 april. Dit zijn de eerste 30 zorgprofessionals van de uiteindelijke 48 zorgprofessionals, zie het stuk bij 9 april. Ook zal er spoedig een tweede team (van een soortgelijke omvang) vertrekken richting de Caribische regio. Verder wordt er momenteel in samenwerking met het Landelijk Netwerk Acute Zorg (LNAZ), het Regionaal Overleg Acute Zorgketen (ROAZ) en de Nederlandse Vereniging voor Intensive Care (NVIC), IC-en ambulancepersoneel in Nederland geworden.

Ook zij zullen deze week worden ingezet. Daarnaast wordt ook extra IC-personeel ingezet via het Amerikaanse uitzendbureau AMI. Zij heeft het afgelopen jaar voorzien in IC-personeel voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Afgelopen week heeft AMI extra inzet geworven, te weten 20 IC-verpleegkundigen en 8 IC-artsen. In de loop van de maand wordt dit verder opgeschaald.

Verder wordt op advies van het RIVM momenteel langs drie lijnen gewerkt om de ernstige situatie te reverseren: 1) het maximaal treffen van maatregelen om verspreiding van het virus tegen te gaan, 2) het versterken van de zorgcapaciteit en 3) het versnellen van het vaccinatie traject op de eilanden.⁶

08

Op 8 april vindt het Ministersoverleg plaats waarin wordt aangegeven dat er is gekeken naar de huidige verdeling van het vaccin, doordat de aantallen besmettingen sterk toenemen op Curaçao. Er wordt nu besproken of het Moderna-vaccin naar Curaçao kan worden verstuurd. Verder vraagt Aruba waarom er nog geen gebruik van de marinierskazerne kan worden gemaakt als priklocatie. Directie ZJCN zal dit neerleggen bij het ministerie van Defensie.⁷

09

Sinds 9 april zijn er 48 zorgprofessionals naar Curaçao afgereisd met een breed scala aan deskundigheid. Het gaat om artsen, (gespecialiseerd) verpleegkundigen, verzorgenden IG en prikkers. Zij worden ter ondersteuning ingezet bij het Curaçao Medical Center, bij de GGD ter ondersteuning van het vaccinatieproces en bij een gezondheidskliniek voor ongedocumenteerden ‘Salu pa tur’.⁸

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2021

2. April 2021

3. Mei 2021

4. Juni 2021

5. Juli 2021

6. Augustus 2021

7. September 2021

8. Oktober 2021

9. November 2021

Bronnen

Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sept	Okt	Nov
-----	-----	-----	-----	-----	-----	------	-----	-----

April 13

Op 13 april stuurt demissionair minister De Jonge een stand-van-zakenbrief betreffende COVID-19 naar de Tweede Kamer. In deze brief geeft de demissionair minister aan dat er afgelopen week op zijn verzoek personeel is geworven voor het Caribisch deel van het Koninkrijk. Naast de inzet op Curaçao beschikt EHvdZ nog steeds over voldoende personeel waar zorgorganisaties in Nederland een beroep op kunnen doen. Het is aan de zorgorganisaties om een beroep te doen op het potentieel.⁹

Op 13 april stelt lid Van Houwelingen (FvD) schriftelijke vragen aan demissionair staatsecretaris Blokhuis naar aanleiding van het twitterbericht van Blokhuis dat er 43 zorgmedewerkers door Nederland naar Curaçao zijn gestuurd. Allereerst wil het Kamerlid weten of de demissionair staatsecretaris van mening is dat er momenteel een tekort is aan zorgpersoneel in Nederland. Van Houwelingen vraagt zich af waarom die 43 zorgmedewerkers niet worden ingezet om de zorg in Nederland te ontlasten. Tot slot wil het Kamerlid weten wat de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ) ervan vindt dat Nederlandse zorgmedewerkers naar het Caribisch gebied worden gestuurd. Het Kamerlid vraagt: *“Is er wat de NVZ betreft op dit moment wellicht voldoende (over)capaciteit in de zorg voor het sturen van zorgpersoneel naar Curaçao?”*¹⁰

Op 13 april schrijft demissionair minister De Jonge in een stand van zakenbrief dat afgelopen week door EHvdZ op het verzoek van de demissionair minister personeel geworven is voor het Caribische deel van het Koninkrijk. Naast de inzet op Curaçao beschikt EHvdZ nog steeds over voldoende personeel waar zorgorganisaties in Nederland een beroep op kunnen doen. De hoge besmettingscijfers op de benedenwindse eilanden (Aruba, Bonaire en Curaçao) houden aan. Het aantal besmettingen op Bonaire lijkt iets af te nemen, maar het aantal opgenomen patiënten blijft hoog. Op Aruba is het aantal besmettingen nog steeds hoog, maar wel stabiel. Op Curaçao zet de stijgende trend vooralsnog voort, hoewel de stijging minder fors is ten opzichte van vorige week. Op Sint Maarten blijft het aantal nieuwe casussen laag en op Saba en Sint Eustatius zijn geen positieve gevallen te melden. Op advies van het RIVM en na gesprekken tussen de demissionair staatssecretaris van VWS en de ministers van gezondheid van de CAS-eilanden en gezaghebber van Bonaire treffen de eilanden maximaal maatregelen om de verspreiding van het virus tegen te gaan. Zo worden op de benedenwindse eilanden (Aruba, Bonaire en Curaçao) de geldende lockdowns gecontinueerd en treft Sint Maarten aanvullende maatregelen om de influx en verspreiding van de Britse variant te minimaliseren. Als gevolg van het hoge aantal besmettingen op de benedenwindse eilanden (Aruba, Bonaire en Curaçao) is de druk op de zorg hoog. De IC van Curaçao ligt praktisch vol en in de regio zijn momenteel nog dertien IC-bedden vrij. Het afgelopen weekend zijn een aantal extra IC-plekken op Curaçao gerealiseerd door spoedoverplaatsingen van IC-verpleegkundigen en -artsen vanuit Aruba en Sint Maarten. De tekorten aan personeel die daar zijn ontstaan zullen zo spoedig mogelijk worden aangevuld met personeel van het Amerikaanse uitzendbureau AMI. Gezien de epidemiologische ontwikkelingen en de daardoor blijvende en toenemende druk op de IC zorg zal ook op Curaçao zo spoedig mogelijk wederom extra IC-personeel geworven moeten worden. Hiervoor zal wederom een oproep gedaan worden in Nederland via LNAZ en via het Amerikaanse uitzendbureau.

Daarnaast schrijft demissionair minister De Jonge in zijn brief dat gezien de huidige epidemiologische situatie en de beperkte curatieve faciliteiten, op advies van het RIVM en de vaccinatiegezant voor het Caribisch deel van het Koninkrijk, besloten is tot het versneld uitvoeren van het vaccinatie traject op de landen. Uitgangspunt is dat alle volwassen inwoners die dat willen vóór 1 mei een eerste prik kunnen ontvangen. Iedere volwassene op Aruba, Curaçao, Bonaire en Sint Maarten kan zich nu registreren, waarbij extra aandacht wordt gegeven aan ouderen en risicogroepen. Op Saba en Sint Eustatius was de hele bevolking al eerder in staat gesteld om gevaccineerd te worden. Curaçao is bovendien bezig met een nog forsere opschaling van de vaccinatiecampagne, om de huidige uitbraak in te kunnen dammen en de druk op de zorg te verminderen. Met een opgeschaalde capaciteit van 10.000 prikken per dag is het streven om alle volwassen inwoners die dat willen binnen tien dagen op vijf verschillende priklocaties de eerste prik te geven met het Moderna-vaccin. Op donderdag 8 april zijn daarvoor 65.000 Moderna-vaccins aangekomen op Curaçao (*zie 8 april 2021*).¹¹

16

Op 16 april wordt het wetsvoorstel ‘Wijziging van de Wpg vanwege de invoering van aanvullende maatregelen voor het internationaal personenverkeer in verband met de bestrijding van de epidemie van COVID-19’ (kort: wetsvoorstel ‘quarantaineplicht voor reizigers’) ingediend bij de Tweede Kamer. Met dit wetsvoorstel worden aanvullende maatregelen genomen ten opzichte van de bestaande maatregelen die gelden voor reizigers uit door de demissionair minister van VWS aangewezen hoogrisicogebieden. Het wetsvoorstel voert een algemene thuisquarantaineplicht in voor reizigers die naar Europees Nederland reizen vanuit een hoogrisicogebied. Het biedt tevens de mogelijkheid om zo’n quarantaineplicht ook voor Caribisch Nederland in te voeren. Daarnaast regelt het voorstel dat reizigers die in een hoogrisicogebied verbleven en met eigen vervoer naar Nederland komen verplicht kunnen worden om een negatieve testuitslag te hebben. Nu geldt dit alleen nog voor reizigers die gebruik maken van bedrijfsmatig personenvervoer.¹²

20

Op 20 april stuurt demissionair minister De Jonge een Kamerbrief aan de Tweede Kamer. In deze brief geeft hij aan dat de gezaghebber van Bonaire op 18 maart 2021 een noodverordening heeft afgekondigd, waarmee onder meer een avondklok is ingesteld. Deze is per 31 maart 2021 opgenomen in de Tijdelijke regeling maatregelen COVID-19 Bonaire en loopt tot en met 28 april. De avondklok zal met één week worden verlengd wegens de aanhoudende druk op de zorg. De avondklok blijkt, in samenhang met de overige maatregelen die Bonaire treft, effectief in het naar beneden brengen van het aantal besmettingen. Ondertussen schaalde Bonaire de vaccinatiecampagne op. Uitgangspunt is om voor het einde van de maand alle volwassenen die dat willen een eerste vaccinatie toegediend te hebben. Om het aantal besmettingen in de tussentijd verder naar beneden te brengen is het van belang om de strikte maatregelen, inclusief de avondklok, vooralsnog te verlengen. Op Saba en Sint Eustatius zijn er al een aantal maanden geen actieve casussen meer op de twee eilanden. Op Saba is 90% van de volwassen bevolking tweemaal gevaccineerd. Op Sint Eustatius ligt dat aantal op ongeveer 40% van alle volwassenen. Dit percentage zal in de komende periode verder toenemen. De afwezigheid van het virus, gecombineerd met de relatief hoge vaccinatiegraad op de beide eilanden maken dat zowel Saba als Sint Eustatius voorzichtig een aantal maatregelen versoepelen. Het inreisbeleid zal vooralsnog echter strikt blijven. Omdat zowel Saba als Sint Eustatius een strikt quarantainebeleid voeren, zoals geadviseerd in het 96e OMT-advies, geeft het RIVM aan dat het verantwoord is de negatieve testuitslag van een sneltest niet langer te verplichten. De antigeentestverplichting wordt daarom uit de Tijdelijke regeling maatregelen COVID-19 Saba en Sint Eustatius gehaald.¹³

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2021

2. April 2021

3. Mei 2021

4. Juni 2021

5. Juli 2021

6. Augustus 2021

7. September 2021

8. Oktober 2021

9. November 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sept

Okt

Nov

April

21

Op 21 april stuurt de vaccinatiegezant de regering van Sint Maarten een brief met zijn bevindingen van het bezoek (van 15 april) samen met de crisiscoördinator van het ministerie van BZK aan Sint Maarten. Ten eerste geeft de vaccinatiegezant in zijn brief aan dat de prikcapaciteit niet optimaal wordt benut en dat het onwaarschijnlijk is dat de doelstelling om vóór 1 mei alle volwassen inwoners één prik te geven behaald zal worden. Ten tweede is de vaccinatiegezant verontrust over de opvolging van de huidige vaccinatiemanager, die op korte termijn zal vertrekken. Hij geeft aan dat het belangrijk is dat er een nieuwe daadkrachtige vaccinatiemanager wordt aangesteld, die ook een helder mandaat heeft. Ten derde geeft de vaccinatiegezant aan dat het belangrijk is dat de problemen rond de registratie van vaccinaties snel worden opgelost. Ten slotte geeft de vaccinatiegezant aan dat Nederland Sint Maarten optimaal wil ondersteunen bij de versnelling van de vaccinatiecampagne.¹⁴

22

Op 22 april stuurt de directie ZJCN een antwoord op het verzoek van Sint Maarten om 5000 vaccins te gebruiken om de crew van de Royal Caribbean (Cruise Company) te vaccineren. De directie ZJCN geeft aan dat de door Nederland geleverde vaccins zijn bedoeld voor het vaccineren van de bevolking van Sint Maarten; dat moet de prioriteit zijn. Daarnaast is er sprake van schaarste van het vaccin in Nederland. Om bovenstaande redenen kunnen de vaccins niet worden ingezet om de crew van de cruisemaatschappij in te enten.¹⁵

29

Op 29 april stuurt de minister van Public Health, Social Development and Labor van Sint Maarten een brief aan de directie ZJCN en de vaccinatiegezant. In deze brief geeft hij aan dat de crew van Royal Caribbean (Cruise Company) minimaal 8 maanden in Sint Maarten zullen verblijven en daarom in aanmerking komen voor vaccinatie. De minister van Sint Maarten vraagt of ZJCN het besluit van 22 april wil heroverwegen.¹⁶

30

Op 30 april stuurt de directie ZJCN een brief aan de minister van Public Health, Social Development and Labor van Sint Maarten. In deze brief geeft de directie ZJCN aan dat zij niet akkoord gaan met het voorstel van Sint Maarten uit de brief van 29 april. Uit de vastgestelde voorwaarden blijkt dat de cruisemedewerkers alleen in aanmerking komen voor een vaccin als zij zijn ingeschreven in het bevolkingsregister van Sint Maarten, of als zij de Nederlandse nationaliteit hebben en al langer dan vier maanden aantoonbaar op Sint Maarten verblijven. Het is niet voldoende om de intentie te hebben om langer dan vier maanden te blijven; mensen die net op Sint Maarten aankomen, komen niet in aanmerking voor een vaccinatie.¹⁷

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2021

2. April 2021

3. Mei 2021

4. Juni 2021

5. Juli 2021

6. Augustus 2021

7. September 2021

8. Oktober 2021

9. November 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sept

Okt

Nov

3. Mei

03

Op 3 mei blijkt uit de interne memo ‘Handen aan de Kraan’ van de directie MEVA dat EHvdZ in nauw overleg met de zorgorganisaties in het Caribisch deel van het Koninkrijk heeft besloten om geen tweede team samen te stellen voor inzet op Curaçao.¹⁸

11

Op 11 mei schrijft demissionair minister De Jonge in een stand van zakenbrief aan de Tweede Kamer dat de daling in het aantal besmettingen op de benedenwindse eilanden (Aruba, Bonaire en Curaçao) doorzet. Naast het aantal nieuwe besmettingen nemen nu ook de aantal IC- en ziekenhuisopnames langzaam maar gestaag af. Ook de positivity rate daalt. Op Sint Maarten blijft het aantal nieuwe casussen laag en op Sint Eustatius zijn geen positieve gevallen te melden. Op Saba is in het weekend van 8 mei één nieuwe COVID-19-besmetting vastgesteld. Het betreft een persoon met reishistorie naar Nepal, die aan het einde van de quarantaine positief testte met milde klachten. De maatregelen op de benedenwindse eilanden (Aruba, Bonaire en Curaçao) worden nu langzaam versoepeld. Er is op dit moment nog een groep zorgprofessionals van EHvdZ op Curaçao. De laatste zorgprofessionals uit deze groep zullen op 15 mei terug naar Nederland keren. Extra personeel dat via de Nederlandse, Amerikaanse en Curaçaose uitzendbureaus is ingezet, blijft het ziekenhuis en de GGD vooralsnog wel ondersteunen, zolang de druk op de zorg nog hoog is. Gezien de positieve epidemiologische ontwikkelingen op Bonaire, inclusief een aanhoudende lage besmettingsgraad en een afname van het aantal ziekenhuis- en IC-opnames, heeft het RIVM geadviseerd om Bonaire niet langer als hoogrisicogebied aan te wijzen voor Europees Nederland. Personen die reizen vanuit Bonaire naar Europees Nederland hoeven daarom niet langer een negatieve testuitslag te kunnen laten zien als voorwaarde voor vervoer. Bonaire blijft vooralsnog wel als hoogrisicogebied aangemerkt voor Saba en Sint Eustatius, omdat op deze eilanden momenteel geen aanwezigheid van het virus is. Verder wordt in het Caribische deel van het Koninkrijk de vaccinatiecampagne momenteel versneld uitgevoerd. Uitgangspunt hierbij was om alle volwassen inwoners die dat wilden voor 1 mei een eerste prik toe te dienen. Hiervoor hebben de eilanden hun vaccinatiecapaciteit opgeschaald en zijn vaccins vervroegd verstuurd. De vaccinatiegezant heeft in de week van 12 april een bezoek gebracht aan Curaçao, Bonaire en Sint Maarten. De versnelde campagnes hebben ertoe geleid dat inmiddels 60% van de volwassen bevolking op Curaçao een eerste prik met Pfizer of Moderna toegediend heeft gekregen. Op Aruba is dit 55% en op Sint Maarten 25%. Op Bonaire is 65% van de achttienplussers minstens één keer gevaccineerd met het Pfizer-vaccin. Bonaire zet nu met name in op mobiele teams die naar wijkcentra gaan om mensen te prikken. De vaccinatiecampagne op Saba is zo goed als afgerond, 91% van de achttienplussers is twee keer gevaccineerd met het Moderna-vaccin. Op Sint Eustatius is bijna 43% van de volwassenen ten minste één keer gevaccineerd met het Moderna-vaccin. Op dit moment wordt op alle eilanden extra ingezet op groepen die lastiger te bereiken zijn, zoals ongedocumenteerde inwoners, mensen zonder vervoer en mensen die twijfelen.¹⁹

12

Op 12 mei reageert demissionair staatssecretaris Blokhuis op de schriftelijke vragen²⁰ van Van Houwelingen (*zie 13 april 2021*) met betrekking tot de 43 zorgmedewerkers die door Nederland naar Curaçao zijn gestuurd. De demissionair staatssecretaris geeft allereerst aan op de hoogte te zijn van het tekort aan zorgpersoneel in Nederland. Vervolgens geeft de demissionair staatssecretaris aan dat de situatie in het Caribisch deel van Nederland momenteel zeer ernstig is, ook in vergelijking met de situatie in Nederland. De druk is er zo hoog dat het ziekenhuis in Curaçao alle planbare zorg heeft af moeten schalen. Daarnaast zijn er COVID-19-patiënten overgeplaatst naar de IC op Aruba, die hiervoor ook een deel van de planbare zorg heeft moeten afschalen. Gezien de beperkte IC-capaciteit in de regio was opschaling van de IC noodzakelijk. Hiervoor was snel extra personele inzet nodig, waarbij vanwege de snelheid deels tijdelijke inzet van personeel uit het Europese deel van het Koninkrijk nodig was. Alle 43 zorgmedewerkers hebben zich vrijwillig aangemeld om voor een periode van vier weken ondersteuning te bieden in het Caribisch deel van het Koninkrijk. De inzet van dit team had geen significant effect op de zorg in Nederland noch op de mate waarin EHvdZ de ziekenhuizen in Nederland kan voorzien van tijdelijk extra medisch personeel. Daarnaast geeft de demissionair staatssecretaris aan dat Nederland geen mensen ‘stuurt’, maar deze inzet ‘faciliteert’. Zorgprofessionals bepalen zelf of én waar zij werken, zorgorganisaties beoordelen of zij tijdelijk extra personeel nodig hebben en de inzet van tijdelijk personeel kunnen opvangen. Omdat de behoefte groot is, faciliteert VWS het initiatief EHvdZ. Tot slot reageert de demissionair staatssecretaris op de vraag omtrent de houding van de NVZ inzake de Nederlandse zorgmedewerkers die naar het Caribisch gebied gaan. De demissionair minister voor Medische Zorg en Sport en de demissionair staatssecretaris van VWS hebben een verantwoordelijkheid voor alle gebiedsdelen van het Koninkrijk der Nederlanden. Vanwege de ernstige situatie in het Caribisch deel van het Koninkrijk heeft de demissionair staatssecretaris EHvdZ gevraagd na te gaan of mensen uit hun bestand bereid waren om tijdelijk bij te springen op Curaçao. De zienswijze van NVZ acht de demissionair staatssecretaris daarbij ondergeschikt.²¹

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2021

2. April 2021

3. Mei 2021

4. Juni 2021

5. Juli 2021

6. Augustus 2021

7. September 2021

8. Oktober 2021

9. November 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sept

Okt

Nov

Mei 28

Op 28 mei stuurt demissionair minister De Jonge een stand-van-zakenbrief COVID-19 aan de Tweede Kamer over de stand van zaken van COVID-19. Momenteel vinden gesprekken plaats met de CAS- en BES-eilanden over het organiseren van vaccinatie-, test- en herstelbewijzen voor de inwoners van het Caribisch deel van het Koninkrijk. Het merendeel van de inwoners van de BES-eilanden heeft geen BSN-nummer en daarom geen toegang tot een DigiD. Daarom wordt via een andere route gewerkt aan het uitgeven van de bewijzen voor de BES-eilanden. Doel is dat de inwoners hiermee een Europees DCC kunnen krijgen. De Europese verordening voor het EU Digitaal COVID Certificaat geldt ook voor overzeese gebieden en daarom ook voor de CAS-eilanden. Dat betekent dat zij kunnen aansluiten op het systeem dat de EU bouwt om vaccinatie-, test en herstelbewijzen te authenticeren en verifiëren (zodat men elkaars QR-code kan lezen). Daarom vinden technische overleggen plaats om dit vorm te kunnen geven. Vanwege de nauwe relaties tussen de CAS-eilanden, de VS en Latijns-Amerika is het voor hen van belang ook zo snel mogelijk de bewijzen te kunnen uitgeven die aan de eisen van die systemen voldoen.

Verder staat in de brief dat het aantal besmettingen en ziekenhuisopnames op de benedenwindse eilanden (Aruba, Bonaire en Curaçao) stabiel laag blijft. Ook de positivity rate is dalende. Op Sint Maarten neemt het aantal nieuwe casussen langzaam toe. Er zijn geen positieve gevallen te melden op Saba en Sint Eustatius. Tijdens de uitbraken op de benedenwindse eilanden (Aruba, Bonaire en Curaçao) is extra personeel ingevlogen vanuit Nederland en via het internationale uitzendbureau AML. Omdat op dit moment de ziekenhuisbezetting daar aanleiding toe geeft, wordt dit nu weer afgebouwd. Wegens het toenemende aantal besmettingen op Sint Maarten worden daar op advies van het RIVM aanvullende maatregelen genomen. Met het ziekenhuis op Sint Maarten zijn afspraken gemaakt over opschaling van de IC-capaciteit wanneer dit nodig is. Verder hebben de versnelde campagnes ertoe geleid dat inmiddels meer dan 60% van de volwassen bevolking op Curaçao en Aruba minimaal één keer gevaccineerd is. Op Sint Maarten betreft dit 32%. Op Bonaire is 72% van de achttienplussers minstens eenmaal gevaccineerd. De vaccinatiecampagne op Saba is zo goed als afgerond, ruim 90% van de 18-plussers is tweemaal gevaccineerd. Op Sint Eustatius is momenteel 45% van de volwassenen ten minste één keer gevaccineerd. Tevens gaan speciale mobiele teams naar de wijken toe om mensen ter plekke te vaccineren. De demissionair staatssecretaris en de demissionair minister maken zich zorgen over de vaccinatiebereidheid op Sint Maarten en Sint Eustatius. Er zijn op beide eilanden veel inspanningen geleverd om de vaccinatiegraad te verhogen, maar dit heeft tot op heden niet de gewenste effecten. Dit is een risico voor verspreiding van het virus op de twee eilanden. Er zijn diverse gesprekken gevoerd met publieke opinieleiders zoals kerkelijk leiders, onder meer door de vaccinatiegezant. Hierin wordt het belang van de vaccinatiecampagne herhaaldelijk onderstreept. Het streven is om voor het orkaanseizoen klaar te zijn met alle vaccinatiecampagnes en dat gaat op Sint Maarten en Sint Eustatius niet lukken, dat is zorgelijk. Gezamenlijk wordt momenteel gekeken naar manieren om de vaccinatiegraad verder te kunnen ophogen. Bijvoorbeeld door het houden van workshops waarin *best practices* worden uitgewisseld. Verder worden de voordelen van het gevaccineerd zijn meer benadrukt richting de inwoners. Hierbij speelt het vaccinatiecertificaat een cruciale rol. Er is intensief overleg tussen de eilanden en VWS om dit vaccinatie certificaat zo snel mogelijk te realiseren.²²

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2021

2. April 2021

3. Mei 2021

4. Juni 2021

5. Juli 2021

6. Augustus 2021

7. September 2021

8. Oktober 2021

9. November 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sept

Okt

Nov

4. Juni

08

Op 8 juni vindt een Ministersoverleg plaats waar VWS toelicht dat het contract met AMI tot 1 september loopt. De landen bekijken hoe de inzet van AMI-personeel tot 1 september afgebouwd kan worden. VWS vraagt hoe de landen de inzet van AMI zien en wat de plannen over de afbouw zijn. Hierbij wordt specifieke aandacht gevraagd voor hoe COVID-19 structureel een plek in de zorg heeft.²³

16

Op 16 juni wordt het rapport 'Als je het ons vraagt' van de Kinderombudsman gepubliceerd. Het betreft een onderzoek onder basisschoolleerlingen in Caribisch Nederland naar de ervaren kwaliteit van leven, de impact van de coronamaatregelen en hun wensen voor de toekomst. De aanbevelingen sluiten aan bij de huidige beleidsinzet op het gebied van kinderrechten.²⁴

18

Op 18 juni stuurt demissionair minister De Jonge een stand-van-zakenbrief COVID-19 aan de Tweede Kamer waarin hij aangeeft dat voor de inwoners van de BES-eilanden zonder BSN-nummer uitzonderingsroutes worden gecreëerd voor het vaccinatiebewijs. Dit betekent dat zij een bewijs bij hun vaccinatiezetter kunnen halen. De vaccinatiezetter zal door middel van het al eerdergenoemde webportaal dit bewijs kunnen genereren. Per medio juli kan de QR-code van het papieren vaccinatiebewijs ook worden ingelezen in de CoronaCheck-app. De CAS-eilanden hebben ervoor gekozen om hun eigen app te ontwikkelen waarin DCC's gegenereerd kunnen worden die voldoen aan de Europese eisen. VWS faciliteert hen hierin. Voor alle Nederlanders in het Koninkrijk, en dus ook zij die op de BES- en CAS-eilanden wonen, streven de demissionair staatssecretaris en minister naar een vereenvoudiging van het reizen en implementatie van het DCC op korte termijn. Verder wordt de vaccinatie van ingezetenen van Caribisch Nederland geregistreerd door de plaatselijke GGD in Caribisch Nederland. Alleen geanonimiseerde gegevens (procesinformatie) komen in het landelijk register zodat het RIVM de vaccinatiegraad op de (ei)landen kan monitoren. Alle hiervoor benodigde ICT-koppelingen met het landelijk register zijn in gebruik.

Wat betreft het aantal besmettingen en ziekenhuisopnames op de Caribische eilanden; deze blijft stabiel laag. Op Sint Maarten is nog een licht verhoogd aantal besmettingen en ziekenhuisopnames zichtbaar. Er zijn geen positieve gevallen te melden op Saba en Sint Eustatius. De maatregelen op de benedenwindse eilanden (Aruba, Bonaire en Curaçao) worden geleidelijk aan versoepeld. Dit leidt vooralsnog niet tot het weer oplopen van de besmettingen, waardoor versoepelingen langzaam verder worden doorgevoerd en de eilanden meer toeristen kunnen ontvangen. Begin juni zijn de eerste cruiseschepen aangemeerd op de ABC-eilanden (Aruba, Bonaire en Curaçao). Samen met het RIVM houdt demissionair minister De Jonge het toerisme nauwlettend in de gaten. Wegens het verhoogde aantal besmettingen aan de Franse zijde van Sint Maarten en het toenemend aantal besmettingen aan de Nederlandse kant zijn op Sint Maarten op advies van het RIVM aanvullende maatregelen genomen. Deze blijven vooralsnog van kracht.

Verder verlopen de vaccinatiecampagnes in het Caribisch deel van het Koninkrijk voorspoedig. Op Aruba en Curaçao is inmiddels bij ruim 65% van de volwassen bevolking minimaal één prik toegediend, en op Sint Maarten bij 39% van de volwassenen. Ook op de BES-eilanden neemt de vaccinatiegraad verder toe. Ruim 75% van de volwassenen op Bonaire is minimaal één keer gevaccineerd en op Sint Eustatius is de vaccinatiegraad onder volwassenen momenteel 50%. De campagne op Saba is afgerond, daar is meer dan 90% van de volwassen bevolking tweemaal gevaccineerd. Op dit moment wordt op alle overige eilanden gebruik gemaakt van een aanpak die zich richt op lastiger te bereiken groepen. Zo gaan vaccinatieteams op Bonaire de wijken in en wordt op Sint Maarten geregeld een pop-up locatie in een wijk geopend. De grote priklocaties op de eilanden zullen nu geleidelijk afgeschaald worden. Kleinere locaties blijven geopend.²⁵

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2021

2. April 2021

3. Mei 2021

4. Juni 2021

5. Juli 2021

6. Augustus 2021

7. September 2021

8. Oktober 2021

9. November 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sept

Okt

Nov

5. Juli

05

Op 5 juli schrijft demissionair staatssecretaris Blokhuis dat ook jongeren in Caribisch Nederland door de coronacrisis zijn geraakt. Medio 2020 heeft UNICEF door het online inspraaktraject #MijnNieuweWereld aan jongeren gevraagd om hun mening te geven over de gevolgen van de crisis en hoe zij de toekomst zien. De bijdrage van de jongeren resulteerde in adviesrapporten en een zelfgemaakt filmpje aangeboden aan de staatssecretaris van BZK. Deze bevatten verschillende adviezen om hun leefomstandigheden te verbeteren en om de gevolgen van de coronacrisis te beperken. De demissionair staatssecretaris van BZK heeft hierover online een dialoogsessie gehouden met de kinderen.²⁶

06

Op 6 juli schrijft demissionair minister De Jonge in een Kamerbrief over maatregelen dat de CAS-eilanden zich zullen aansluiten bij het Europese DCC onder de vlag van het Koninkrijk. Ieder land kan onder eigen naam DCC's uitgeven en Nederland draagt als EU-lidstaat de eindverantwoordelijkheid. Een Memorandum of Understanding (MoU) wordt afgesloten tussen Nederland en de landen in het Caribisch deel van het Koninkrijk waarin afspraken worden gemaakt over de juridische en veiligheidsaspecten in relatie tot het beheren en uitgeven van de DCC's. De landen ontwikkelen hun eigen apps voor het gebruik van de DCC's. Gestreefd wordt om deze vanaf half juli in gebruik te kunnen nemen.²⁷

26

Op 26 juli informeert demissionair minister De Jonge de Tweede Kamer via een Kamerbrief over wijzigingen in het reisbeleid. De Nederlandse overheid zal vanaf 27 juli geen reizen meer ontraden binnen de EU/Europese Economische Ruimte (EER) en het Caribische deel van het Koninkrijk. Dit wordt alleen nog gedaan voor landen met een nieuwe zorgwekkende variant van het coronavirus. Voor inkomende reizigers uit landen binnen de EU/EER en het Caribische deel van het Koninkrijk zal geen quarantaineplicht meer gelden (alleen bij een nieuwe zorgwekkende virusvariant). Vanaf 8 augustus wordt het verplicht voor reizigers van 12 jaar en ouder uit alle landen binnen de EU/EER en het Caribische deel van het Koninkrijk die geen groen reisadvies hebben, om een test-, herstel- of vaccinatiebewijs (bijv. DCC) te tonen, onafhankelijk van het vervoersmiddel waarmee ze naar Nederland reizen. Daarnaast is het vanaf 8 augustus ook voor reizigers van 12 jaar en ouder uit alle landen buiten de EU verplicht om een test- of vaccinatiebewijs te tonen als men naar Nederland komt. Deze verplichting geldt ook voor reizigers uit landen die op de lijst met veilige landen van de EU staan.^{28 29}

30

Op 30 juli geeft demissionair minister De Jonge in een Kamerbrief aan dat hij het advies van de Gezondheidsraad overneemt. Dat betekent dat alle jongeren vanaf 12 jaar ook gevaccineerd kunnen worden met het COVID-19-vaccin van Moderna. Met name voor de eilanden Saba en Sint Eustatius, in het Caribisch deel van het Koninkrijk, is deze mogelijkheid van belang, omdat hier enkel het Moderna-vaccin wordt ingezet.³⁰

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2021

2. April 2021

3. Mei 2021

4. Juni 2021

5. Juli 2021

6. Augustus 2021

7. September 2021

8. Oktober 2021

9. November 2021

Bronnen

6. Augustus

13

Op 13 augustus schrijft demissionair minister De Jonge in een stand-van-zakenbrief COVID-19 dat de inwoners van Caribisch Nederland papieren vaccinatiebewijzen kunnen ophalen bij de lokale GGD'en, die door middel van het webportaal vaccinatie-DCC's kunnen genereren. Er wordt gebruik gemaakt van papieren certificaten, omdat de meeste inwoners geen burgerservicenummer hebben. De lokale GGD'en in Caribisch Nederland kunnen via het webportaal handmatig test- en herstel-DCC's uitgeven. Op het vaccinatiebewijs staat een QR-code, die in de CoronaCheck-app kan worden gescand. Tevens kunnen de CAS-eilanden vanaf deze week eigen vaccinatie-DCC's genereren en uitgeven die voldoen aan de Europese eisen. VWS heeft daarvoor technische ondersteuning geleverd. De landen werken nog aan de automatische uitgifte van test- en herstel-DCC's via laboratoria. Vanuit technisch oogpunt kunnen de landen al wel test- en herstel-DCC's afgeven die voldoen aan de Europese eisen. Er zijn bilaterale intentieovereenkomsten (MoU's) getekend tussen Nederland en de CAS-eilanden inzake de uitgifte van de Europese DCC's. De CAS-eilanden hebben aangegeven hun inwoners op korte termijn te informeren over hoe zij een vaccinatie-DCC kunnen aanvragen.

Verder is het aantal besmettingen en ziekenhuisopnames op Aruba, Curaçao en Sint Maarten de afgelopen periode toegenomen en stijgt nog steeds. Ook het aantal ziekenhuisopnames stijgt. Het gaat hierbij voornamelijk om niet (volledig) gevaccineerde mensen die opgenomen worden in het ziekenhuis. Vanwege de forse stijging in het aantal besmettingen hebben Aruba, sint Maarten en Curaçao de maatregelen aangescherpt. Vorige week zijn op Sint Eustatius twee casussen van COVID-19 vastgesteld. Er wordt momenteel bron- en contactonderzoek uitgevoerd en alle contacten zijn in quarantaine gegaan. Er vindt goed overleg plaats tussen de GGD en autoriteiten op Sint Eustatius en het RIVM en VWS. Per 2 augustus is een versoepeling van het inreisbeleid doorgevoerd, waardoor reizigers uit alle gebieden nu – met passende inreismaatregelen – welkom zijn. Ook op Saba is bij één persoon COVID-19 vastgesteld. Dit betrof een positieve testuitslag aan het einde van een quarantaine na een reisverleden naar Nederland. Op Bonaire is het aantal besmettingen stabiel laag.

Sinds de vaccinatieprogramma's in het Caribisch deel van het Koninkrijk in februari jl. van start zijn gegaan, zijn er bijna 400.000 vaccins toegediend aan de inwoners van de eilanden. Op de CAS-eilanden en de BES-eilanden worden momenteel alle inwoners van 12 jaar en ouder gevaccineerd. Inmiddels heeft op Curaçao, Aruba en Sint Maarten respectievelijk 65%, 67% en 44% van de twaalfplussers minimaal één prik ontvangen. Op Bonaire, Sint Eustatius en Saba is dat 78%, 51% en 87%. Van de totale bevolking is op Curaçao, Aruba en Sint Maarten respectievelijk 51%, 53% en 35% volledig gevaccineerd. Op Bonaire, Sint Eustatius en Saba is 58%, 41% en 75% van de totale bevolking volledig gevaccineerd. Met het oog op de deltavariant schat het RIVM dat 75 tot 85% van de totale bevolking op de eilanden volledig gevaccineerd moet zijn om groepsimmuniteit te behalen. Uit overleggen tussen de vaccinatieteams op de eilanden, het RIVM en VWS is gebleken dat de teams behoefte hebben aan meer informatie over wat vaccintwijfelaars en -weigeraars ervan weerhoudt zich te laten vaccineren. VWS heeft daarom in samenspraak met de gezondheidsautoriteiten op Curaçao, Aruba, Sint Maarten, Bonaire en Sint Eustatius een onderzoeksteam samengesteld dat op 9 augustus jl. van start is gegaan op Curaçao. Eind augustus zal het onderzoeksteam beleids- en communicatieadviezen presenteren aan de CAS-eilanden, Bonaire en Sint Eustatius om de vaccinatiebereidheid in het Caribisch deel van het Koninkrijk te verhogen.³¹

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2021

2. April 2021

3. Mei 2021

4. Juni 2021

5. Juli 2021

6. Augustus 2021

7. September 2021

8. Oktober 2021

9. November 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sept

Okt

Nov

7. September

14

Op 14 september schrijft demissionair minister De Jonge in een stand-van-zakenbrief COVID-19 dat op Saba en Sint Eustatius het aantal besmettingen stabiel laag is. De actieve casus betreffen mensen die aan het einde van hun quarantaineperiode na inreizen positief zijn getest. Op Bonaire is het aantal besmettingen de afgelopen week in een korte periode hard gestegen. De uitbraak is te relateren aan vijf clusters; vier clusters op scholen en één cluster binnen een voetbalteam. Andere positief geteste personen hebben nauw contact gehad met de mensen uit deze clusters. Het BCO is inmiddels opgeschaald. Het aantal besmettingen op Aruba, Curaçao en Sint Maarten is de afgelopen periode toegenomen. Sinds afgelopen week is een lichte daling waarneembaar. Ook het aantal ziekenhuisopnames is de afgelopen periode fors gestegen. Het gaat hierbij voornamelijk om niet (volledig) gevaccineerde mensen die opgenomen worden in het ziekenhuis. Het aantal ziekenhuisopnames is vooralsnog hoog. Op 11 augustus 2021 heeft het RIVM een brief gestuurd waarin werd aangegeven dat (na een periode met op alle eilanden een lage incidentie) de deltavariant, het toerisme en fors afgeschaalde maatregelen geleid hebben tot toenemende aantallen positieve casus. De verwachting werd uitgesproken dat COVID-19 nog maanden, zo niet jaren, actueel zal blijven. Geadviseerd werd daarom om de kiemsurveillance te continueren; de vaccinatiegraad te verhogen; de capaciteit van de Publieke Gezondheid en de curatieve zorg langdurig te borgen; en maatregelen ter beperking van de sociale interactie uit te breiden. Curaçao en Aruba hebben, langs de lijnen van het RIVM advies, de maatregelen verder aangescherpt. Op 1 september heeft het RIVM een vervolgbrief geschreven, omdat Sint Maarten de adviezen nog onvoldoende opvolgde. Dit is in de eerste week van september ook in een bilateraal overleg tussen de minister van gezondheid van Sint Maarten en demissionair staatssecretaris Blokhuis aan de orde gesteld.

VWS dringt er bij de landen en de ziekenhuizen op aan om op korte termijn plannen te formuleren hoe de capaciteit van de GGD'en en COVID-19-afdelingen op de middellange en lange termijn gewaarborgd kan worden. De ziekenhuizen in de landen zijn in de huidige piek namelijk wederom overbelast. Het aantal IC-bedden is opnieuw opgeschaald en de electieve zorg ligt deels stil. Vanuit Aruba en Sint Maarten zijn een aantal COVID-IC-patiënten uitgezonden naar Colombia vanwege capaciteitsgebrek. Omdat de drie grotere ziekenhuizen allen tegelijkertijd overbelast zijn, kunnen de patiënten niet binnen het Koninkrijk opgevangen worden. VWS heeft de afbouw van het extra zorgpersoneel uit de VS op de CAS-eilanden tijdelijk gestaakt en deels teruggedraaid om aan de vraag naar IC-verpleegkundigen en -artsen te voldoen. Daarnaast is er schaarste ontstaan in de voorraad van het medicijn Tocilizumab, wat gebruikt wordt in de behandeling van bepaalde vormen van reumatische aandoeningen en COVID-19-patiënten. De Caribische delen van het Koninkrijk hebben hier hun zorgen over geuit. Het Landelijk Coördinatiecentrum Geneesmiddelen (LCG) is bezig met een inventarisatie van vraag en aanbod, om zo tot een verdelingsmodel te komen.

Sinds de vaccinatieprogramma's in het Caribisch deel van het Koninkrijk in februari 2021 van start zijn gegaan, zijn er ruim 417.500 vaccins toegediend aan de inwoners van de eilanden. Op de CAS-eilanden en de BES-eilanden worden momenteel alle inwoners van 12 jaar en ouder gevaccineerd. Van de totale bevolking is op Curaçao, Aruba en Sint Maarten respectievelijk 57%, 54% en 37% volledig gevaccineerd. Op Bonaire, Sint Eustatius en Saba is respectievelijk 61%, 42% en 79% van de totale bevolking volledig gevaccineerd. Deze cijfers dateren van 7 september. Met het oog op de deltavariant schat het RIVM dat 75 tot 85% van de totale bevolking op de eilanden volledig gevaccineerd moet zijn om groepsimmunitet te behalen.

VWS heeft verder in samenspraak met de gezondheidsautoriteiten op Curaçao, Aruba, Sint Maarten, Bonaire en Sint Eustatius een onderzoeksteam over vaccinatiebereidheid samengesteld dat op 9 augustus van start is gegaan op Curaçao. Op 10 september heeft het onderzoeksteam schriftelijk beleids- en communicatieadviezen gepresenteerd om de vaccinatiebereidheid in het Caribisch deel van het Koninkrijk te verhogen. Deze week presenteert het onderzoeksteam de beleids- en communicatieadviezen in bilaterale overleggen aan de CAS-eilanden, Bonaire en Sint Eustatius.³²

24

Op 24 september beantwoordt demissionair minister De Jonge de vragen van het lid Paternotte (D66) en Aukje de Vries (VVD) over de CoronaCheck-app voor toeristen en andere buitenlanders of Nederlanders die in het buitenland hun vaccinatie hebben gehaald. Demissionair minister De Jonge geeft aan dat mensen die gevaccineerd zijn op de BES-eilanden de mogelijkheid hebben om een DCC en Coronatoegangsbewijzen (CTB) te ontvangen op het eiland waar ze zijn gevaccineerd. De CAS-eilanden kunnen, als autonome landen, alleen een DCC afgeven. Op Curaçao is het DCC vanaf eind september beschikbaar, op de andere twee eilanden is men al begonnen met afgeven. Een DCC afgegeven op de CAS-eilanden en een CTB afgegeven op de BES-eilanden kunnen beide gebruikt worden om toegang te krijgen tot voorzieningen en evenementen in Nederland waar een CTB wordt gevraagd. Reizigers die gevaccineerd zijn op de CAS-eilanden, maar geen DCC hebben ontvangen, kunnen momenteel terecht bij de GGD Utrecht. Ook kunnen reizigers uit de CAS- en BES-eilanden zich net als Europese Nederlanders gratis laten testen via testenvoortgang.nl.³³

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2021
2. April 2021
3. Mei 2021
4. Juni 2021
5. Juli 2021
6. Augustus 2021
7. September 2021
- 8. Oktober 2021**
9. November 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sept

Okt

Nov

8. Oktober

06

Op 6 oktober blijkt uit de Corona Actualiteiten Rapportage van VWS dat de situatie in Caribisch Nederland zorgelijk blijft. Vanuit Curaçao is er een bijstandsverzoek binnen gekomen voor werven van lokaal personeel en Nederlandse artsen infectieziektenbestrijding. Ook Aruba heeft een bijstandsverzoek ingediend voor werving van extra personeel voor bron- en contactonderzoek en verpleegkundigen voor verpleeghuizen.³⁴

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Maart 2021

2. April 2021

3. Mei 2021

4. Juni 2021

5. Juli 2021

6. Augustus 2021

7. September 2021

8. Oktober 2021

9. November 2021

Bronnen

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Sept

Okt

Nov

9. November

02

Op 2 november geeft de directie ZJCN tijdens het Ministersoverleg aan dat het contract met AMI is verlengd tot einde van het jaar. Vanuit de ziekenhuisdirecteuren is een duidelijke wens voor samenwerking. Maar wanneer er op meerdere landen een uitbraak is, is dit lastiger. Daarom moet structureel gewerkt worden aan het in de lucht houden van de IC-capaciteit in de eerste helft van 2022. In alle scenario's moet er IC-capaciteit bijkomen. Een gemeenschappelijk bijstandsverzoek zal hiervoor een stap in de goede richting zijn om gezamenlijke samenwerking te realiseren naar de wens van de ziekenhuisdirecteuren.³⁵

Op 2 november schrijft demissionair minister De Jonge in een stand-van-zakenbrief COVID-19 dat het aantal besmettingen op Aruba, Curaçao en Sint Maarten de afgelopen weken is afgenomen. Sinds afgelopen week is ook een lichte daling in het aantal besmettingen waarneembaar op Bonaire. De druk op de zorg blijft op alle eilanden echter hoog en de curatieve zorg is deels stilgelegd. Ook zijn er zestien patiënten vanuit Aruba uitgezonden naar Colombia wegens capaciteitsgebrek. De extra IC-verpleegkundigen en -artsen die VWS heeft ingezet via AMI blijven vooralsnog tot het einde van dit jaar op de eilanden om de zorg te ondersteunen. In overleg met de ziekenhuizen wordt continu bezien hoeveel personele ondersteuning benodigd is. De ziekenhuizen werken ondertussen aan plannen om de capaciteit van de GGD'en en COVID-19-afdelingen op de middellange en lange termijn te waarborgen. Op Saba en Sint Eustatius zijn momenteel geen actieve casus.

Sinds de vaccinatieprogramma's in het Caribisch deel van het Koninkrijk in februari 2021 van start zijn gegaan, zijn er bijna 438.000 vaccins toegediend aan de inwoners van de eilanden. Van de totale bevolking is op Curaçao, Aruba en Sint Maarten respectievelijk 57%, 62% en 39% volledig gevaccineerd. Op Bonaire, Sint Eustatius en Saba is respectievelijk 63%, 46% en 81% van de totale bevolking volledig gevaccineerd. Om inzicht te krijgen in hoe de vaccinatiebereidheid in het Caribisch deel van het Koninkrijk verder vergroot zou kunnen worden, heeft het VWS, in samenspraak met de gezondheidsautoriteiten op de (ei)landen, een kwalitatief onderzoek laten uitvoeren. I&O Research heeft dit onderzoek in augustus 2021 uitgevoerd in samenwerking met onderzoekers op Bonaire, Sint Eustatius, Curaçao, Aruba en Sint Maarten. Op Saba heeft vanwege de al zeer hoge vaccinatiegraad geen onderzoek plaatsgevonden. De onderzoekers hebben eiland-specifiek geadviseerd over interventies die de vaccinatiebereidheid zouden kunnen vergroten, bijvoorbeeld maatwerk voor moeilijk te bereiken groepen, communicatie gericht op jongeren en de integratie van COVID-19-vaccinatie in een algemene communicatiecampagne over het belang van een gezonde leefstijl. De gezondheidsautoriteiten in Caribisch Nederland werken momenteel aan de integratie van de adviezen in de beleids- en communicatiestrategie. Ook de CAS-eilanden hebben de resultaten van het onderzoek ontvangen en zijn bezig te bepalen welke aanpassingen zij zullen aanbrengen in de vaccinatiestrategie.

Verder vermeldt demissionair minister De Jonge dat Aruba, Curaçao en Sint Maarten na technische ondersteuning van VWS vaccinatie-DCC's uitgeven, die voldoen aan de Europese eisen. Momenteel worden de laatste voorbereidingen getroffen voor de uitgifte van test- en herstel-DCC's, die ook zullen voldoen aan de Europese eisen.³⁶

11

Op 11 november vraagt directie ZJCN per nota ter beslissing akkoord van demissionair minister De Jonge voor de start van de boostercampagne in het Caribische deel van het Koninkrijk. Tevens wordt akkoord gevraagd om op Saba en Sint Eustatius de gehele bevolking in één keer de mogelijkheid te bieden het boostervaccin te ontvangen.³⁷

12

Op 12 november schrijft demissionair minister De Jonge in een Kamerbrief dat voor de boostercampagnes in het Caribische deel van het Koninkrijk momenteel de benodigde logistieke voorbereidingen worden getroffen door de (ei)landen. De CAS-eilanden en Bonaire zullen net als Nederland de boostercampagne starten met zestigplussers, bewoners van instellingen en zorgmedewerkers met patiëntencontact. Zij zullen daarvoor het BioNTech/Pfizer-vaccin gebruiken. Er zijn nog voldoende vaccins op voorraad om snel te starten met de campagne. De lokale GGD'en dragen zorg voor de planning en uitvoering van de boostercampagnes conform de RIVM-richtlijnen. Gezien het kleine bevolkingsaantal op Saba en Sint Eustatius is de gefaseerde aanpak die in Nederland en op de grotere eilanden wordt gehanteerd niet wenselijk. Daarom zal voor deze eilanden een boostercampagne gestart worden waarin de gehele in aanmerking komende bevolking direct een boostervaccinatie kan ontvangen.³⁸

Eindnoten

Vanaf dit overzicht kunt u terug naar de lopende tekst door op het cijfer voor de eindnoot te klikken.

1 Ministerie van VWS (2021, 5 maart). Betreft Uitstel tweede levering vaccins Sint Maarten [brief]
2 20210323 VC Ministersoverleg
3 Minister van VWS en minister van Justitie en Veiligheid (2021, 26 maart). Kabinetsappreciatie Digital Green Pass (22112-3068) URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z05035&did=2021D11113
4 Extra handen voor de zorg is een breed, niet-commercieel samenwerkingsverband van regionale werkgeversorganisaties verenigd in RegioPlus, Nu’91, CNV, Actiz, andere brancheverenigingen, beroepsverenigingen, Extra Zorg samen en het ministerie van VWS
5 20210406 Actualiteitenbeeld COVID-19 dinsdag 6 april 2021
6 Staatssecretaris van VWS (2021, 7 april). Ontwikkelingen gezondheidssituatie in de Caribische delen van het Koninkrijk [Kamerbrief] (25295-1102). URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z05478&did=2021D12092
7 20210408 VC Ministersoverleg
8 Minister van VWS (2021, 13 april). Stand van zakenbrief COVID-19 [Kamerbrief] (25295-1105). www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z05878&did=2021D12974
9 Minister van VWS (2021, 13 april). Stand van zakenbrief COVID-19 [Kamerbrief] (25295-1105). www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z05878&did=2021D12974
10 Van Houwelingen (2021, 13 april). De 43 zorgmedewerkers die door Nederland naar Curaçao zijn gestuurd [Schriftelijke vragen] (2021Z05820). URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2021Z05820&did=2021D12859
11 Minister van VWS (2021, 13 april). Stand van zakenbrief COVID-19 [Kamerbrief] (25295-1105). www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z05878&did=2021D12974
12 Aanvullende maatregelen voor het internationaal personenverkeer in verband met de bestrijding van de epidemie van COVID-19 (2021, 16 april) (35808-2) [Wetsvoorstel]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?id=2021Z06333&dossier=35808
13 Minister van VWS (2021, 20 april). Versoepelen van de coronamaatregelen (25295-1135) URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z06578&did=2021D14597
14 Ministerie van VWS (2021, 21 april). Betreft Bevindingen bezoek vaccinatiegezant aan Sint Maarten. [brief].
15 Ministerie van VWS (2021, 22 april) Betreft Verzoek gebruik van vaccins voor Royal Caribbean Crew. [brief].
16 Minister Public Health, Social Development and Labor van Sint Maarten (2021, 29 april). Betreft Verzoek gebruik van vaccins voor Royal Caribbean Crew. [brief]
17 Ministerie van VWS (2021, 30 april). Betreft Verzoek gebruik van vaccins voor crew Royal Caribbean. [brief].
18 Ministerie van VWS (2021, 3 mei). 210430 Memo Hanen aan de Kraan 03 05 2021 (002) [Interne memo].
19 Minister van VWS (2021, 11 mei). Stand van zakenbrief COVID-19 (25295-1179) [Kamerbrief]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z07853&did=2021D17237
20 Van Houwelingen (2021, 13 april). De 43 zorgmedewerkers die door Nederland naar Curaçao zijn gestuurd [Schriftelijke vragen] (2021Z05820). URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2021Z05820&did=2021D12859

21 Staatssecretaris van VWS (2021, 12 mei). Antwoord op vragen van het lid Van Houwelingen over de 43 zorgmedewerkers die door Nederland naar Curaçao zijn gestuurd. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2021Z05820&did=2021D17256
22 Minister van VWS (2021, 28 mei). Stand van zakenbrief COVID-19 (25295-1241) [Kamerbrief]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2021Z09285&did=2021D20527
23 20210608 VC Ministersoverleg
24 Staatssecretaris van VWS (2021, 5 juli). Herstel en Perspectief voor de Jeugd (35883-1). URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z12726&did=2021D27363
25 Minister van VWS (2021, 18 juni) Stand van zakenbrief COVID-19 [Kamerbrief]. (25295-1297) URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z11251&did=2021D24391
26 Staatssecretaris van VWS (2021, 5 juli). Herstel en Perspectief voor de Jeugd (35883-1). URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z12726&did=2021D27363
27 Minister van VWS (2021, 6 juli) Maatregelen i.v.m. COVID-19 [Kamerbrief]. (25295-1356) URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z12909&did=2021D27709
28 Minister van VWS (2021, 26 juli). Aanbieding OMT advies en kabinetsreactie (25295-1388) [Kamerbrief]. URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z14010&did=2021D29861
29 Rijksoverheid (2021, 26 juli). Nederland past aanpak reizen binnen Europa aan, meerdaagse evenementen tot 1 september afgelast [Nieuwsbericht].
30 Minister van VWS (2021, 30 juli). Reactie op het advies van de Gezondheidsraad “Vaccinatie van adolescenten tegen COVID-19 met het Moderna-vaccin”. (25295-1390) URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z14078&did=2021D29972
31 Minister van VWS (2021, 13 augustus) Stand van zakenbrief COVID-19 [Kamerbrief]. (25295-1396) URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z14270&did=2021D30418
32 Minister van VWS (2021, 14 september) Stand van zakenbrief COVID-19 [Kamerbrief]. (25295-1422) URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z15518&did=2021D33288
33 Minister van VWS (2021, 24 september). Aanhangsel van de Handelingen. URL: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20212022-32.html>
34 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 6 oktober). Corona Actualiteiten Rapportage - nr. 4 | Nieuw Coronavirus.
35 20211103 VC bestuurlijk vierlanden overleg
36 Minister van VWS (2021, 2 november) Stand van zakenbrief COVID-19 [Kamerbrief]. (25295-1468) URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z19259&did=2021D41301
37 VWS (2021, 11 november). Nota Start boostervaccinatie Caribisch deel van het Koninkrijk. [nota ter beslissing].
38 Minister van VWS (2021, 12 november) Versnellen boostervaccinatie [Kamerbrief]. (25295-1518) URL: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z20278&did=2021D43319

